

BÖLÜM 33

SINIF YÖNETİMİNE YÖNELİK GENEL ÖNERİLER

Ufuk KOCATEPE AVCI

Klinik Psikolog, Çağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

Atilla BİRDİR

Uzm. Dr., Çocuk ve Genç Psikiyatristi

Çocuğun okula başlaması onun için yeni bir sosyal çevre anlamına gelmektedir. Yeni sosyal çevre yeni kurallar bütünü, toplumsal düzen, öğrenilmesi gereken yeni bilgiler ve uyum sağlamaya çabalamak anlamına gelir. Tüm bunların başarıyla tamamlanma sürecinde çocukta kazanımlar olurken özgül öğrenme bozukluğuna (ÖÖB) sahip çocuklar için bu durum biraz farklıdır. Onlar için bilişsel işleme süreçlerinin yanı sıra (1) motor aktiviteler (2) ve sosyal ilişkiler (3) gibi konularda kazanımlar edinmek daha zorlayıcı olabilmektedir.

Okul çağına gelindiğinde önceden temel olarak ailenin kazandırdığı toplumsal beceri eğitiminde artık öğretmenler de rol oynamaya başlar. Üstelik öğretmenler aynı anda birçok çocuğu senkronize şekilde eğitmeye çabalar. Ancak sınıfta ÖÖB yaşayan çocuklar olduğunda bu durum öğretmenleri sınıf içinde bazı düzenlemeler yapmaya teşvik eder. Bu bölümde ÖÖB'ye sahip öğrencisi olan öğretmenlere ilgili literatür ışığında öneriler sunulması amaçlanmıştır.

Öğrenciye Sınıf İçinde Uygun Konaklama Olanağı Sağlama

ÖÖB'ye sahip öğrencilerin öğrenme serüvenlerine eşlik eden öğretmenleri işe sınıf içi düzenlemelerle başlamalıdır. Bu düzenlemeleri planlarken basit ve kolay erişilebilir birkaç öneriden faydalanılabilir. Örneğin, öğrencinin sınıf içinde arka sıralarda oturmasındansa daha önlerde hatta öğretmenin yakınında oturması hem öğrencinin odaklanmasını hem de öğretmenin öğrenciyi kontrol etmesini kolaylaştıracaktır. Öğrencinin sırasının üzerinde dersle alakalı olmayan dikkat dağıtabilecek unsurların ortadan kaldırılması gerekir. Sınıfın aydınlatmasının yeterli düzeyde olmalıdır çünkü parlama ve yansımaların engellenmesi öğrenme sürecini etkileyecek faktörlerdendir (4). Oturduğu sıra veya sandalyenin dik duruşu destekleyen, sırt ve boyun stresini önleyebilecek nitelikte olması önerilmektedir (5).

Öğrenciye sınıf içinde kolayca erişim sağlayabileceği, öğrenmesini ve anlamlandırmasını destekleyecek materyallere erişimi kolaylaştırılmalıdır. Sıra veya masalarında tablet bilgisayarlar, görselleştirilmiş ders notları, ses veya video kayıt cihazları olması öğrencinin yararına olacaktır (6).

bu ortam dağınıklığından ve öğrencinin çalışacağı materyale odaklanmasını zorlaştıracak başka faktörlerden uzak olmalıdır. Öğrencinin ödevlerini yaparken oturacağı sandalye dik duruşu destekleyen rahat bir materyalden seçilmelidir. Öğrencinin ders çalışırken dikkat süresine göre sık molalar vererek çalışmaya teşvik edilmesi gerekir. Ayrıca bazı öğrenciler okuldan geldikten sonra dinlenmeye ihtiyaç duyarken bazıları eve gelir gelmez ödevlerini bitirmeyi tercih eder; bu konuda öğrenciye seçme hakkı verilmelidir (5).

Öğrencinin Okul İçi Uyum Sorunlarına Yardımcı Olma

ÖÖB'ye sahip çocukların okulda yaşadıkları zorluklar okuma, yazma, hesaplama gibi görevler için gerekli olan öğrenme ve bellek süreçleriyle sınırlı değildir. ÖÖB olan çocukların kişilerarası ilişki kurma becerileri akranlarına oranla daha zayıf olma eğilimindedir (38). Elbette bazı ÖÖB'ye sahip çocuklar okulda arkadaşlık ilişkilerini rahatça kurup sürdürebilmektedir ancak çoğunluğu davranışsal problemler (31) ve düşük prososyal davranış oranları göstermektedir (40). Ayrıca öğrencinin akademik performansı düşük olduğunda okula karşı tutum ve davranışları olumsuz etkilenmekte, öğrenci engellenmiş hissetmekte ve bu da okuldan ve sosyal ortamlardan geri çekilme isteğiyle sonuçlanabilmektedir (11). Dolayısıyla bu çocuklar sosyal ortamlara dahil olma konusunda riskli durumdadır (16). Öğretmenler bir şekilde bu öğrencilerin sosyal öz yeterliğini artırmayı hedeflemelidir. Bu bağlamda sosyal etkileşimi teşvik eden, güçlükleri olan ve olmayan öğrencileri kaynaştırmayı amaçlayan, öğrenciler arası yardımlaşmayı ve sosyal desteği geliştiren okul içi sosyal etkinliklerin sıklığının artırılması gerekir. Bu etkinlikler öğrencilerdeki yalnızlaşma hissini azaltacak, yeni sosyal stratejiler öğrenmesine katkı sağlayacak, öz yeterlik algılarını geliştirecek ve öznel iyi oluş düzeylerinin yükselmesine olanak tanıyacaktır (33).

Öğretmenlerin Kendine Bakımı

Stres öğretmenler arasında yaygın olarak gözlemlenen bir durumdur (41). Bu bölümden anlaşılacağı gibi ÖÖB'ye sahip öğrencilerin öğretmenlerinin sorumlulukları diğer öğretmenlere kıyasla daha fazla olabilmekte, bu da onlarda daha yüksek düzeyde stres deneyimlemelerine sebep olabilmektedir. Özel gereksinimi olan öğrencilerine en üst düzeyde verimli olabilmeleri için öğretmenlerin gündelik stres ile başa çıkabilmeleri ve kendine bakım rutinleri oldukça önemlidir. Bu konuda öğretmenlerin düzenli olarak kendilerine vakit ayırmaları ve kendileri için aktiviteler yapmaları önerilmektedir (42). Ayrıca okul psikologu veya psikolojik danışmanından yardım almaktan çekinmemek, okul içerisindeki teneffüsleri mümkün ise sınıfın dışarısında ve açık havada değerlendirmek, okul yaşantısı ile ev yaşantısının birbirinden ayrılması öğretmenlerin stres ile başa çıkabilmelerine yardım edecektir. Bunlar dışında tatillerin iyi değerlendirilip boş zamanların sosyalleşerek ve keyif alınan aktiviteler yapılarak değerlendirilmesi, hobiler geliştirilip sürdürülmesi yine yararlı olması beklenen durumlardır.

KAYNAKLAR

1. Holmes J, Gathercole SE, Dunning DL. Adaptive training leads to sustained enhancement of poor working memory in children. *Developmental Science*. 2009; 12(4).
2. Di Palma D, Varriale L, Briganti P, Tafuri D. The importance of sport activities to stimulate an educational management of students with SLD. In: *Journal of Human Sport and Exercise - 2019 - Autumn Conferences of Sports Science*. Universidad de Alicante; 2019.
3. Brooks BA, Floyd F, Robins DL, Chan WY. Extracurricular activities and the development of social skills in children with intellectual and specific learning disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*. 2014; 59(7): 678-87.

4. Dotterer CL. Disgrafi: Beyin - Beden Kopukluğu. Cumhuriyet Özkaya (Çeviri Ed.) 1. Baskı, Ankara: Sola Unitas; 2020.
5. Sürücü Ö. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Anne Baba-Öğretmen Elkitabı. 1. Baskı, Ankara: Bilgi Yayınevi; 2016.
6. Lincoln Land Community College Special Needs Office. Optimizing the Learning Environment for Students with Disabilities. Learning Disabilities. 2014; 11-14.
7. Kaur A, Padmanabhan J. Children with Specific Learning Disorder: Identification and Interventions. Educational Quest- An International Journal of Education and Applied Social Sciences. 2017; 8(1):1.
8. Kuruyer HG, Çakıroğlu A. Sınıf Öğretmenlerinin Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilerin Eğitsel Değerlendirme ve Eğitimsel Müdahale Sürecinde Görüş ve Uygulamaları. Journal of Turkish Studies. 2017; 12(28):539-55.
9. Peleg O. Test Anxiety, Academic Achievement, and Self-Esteem among Arab Adolescents with and without Learning Disabilities - Learning Disability Quarterly. 2009; 31(1):11-20.
10. Padhy SK, Sahoo MK, Biswas H. Psychological co-morbidity in children with specific learning disorders. Journal of Family Medicine and Primary Care. 2015; 4(1):21-5.
11. Filippello P, Buzzai C, Messina G, Mafodda AV, Sorrenti L. School Refusal in Students with Low Academic Performances and Specific Learning Disorder. The Role of Self-Esteem and Perceived Parental Psychological Control. International Journal of Disability, Development and Education. 2019; 67(6):592-607.
12. Bildiren A, Fırat T. İki Kere Özel Öğrenciler: Öğrenme Güçlüğü Olan Üstün Yetenekliler. Çocuk ve Medeniyet Dergisi. 2020;5(10).
13. Karaca O, Tirit Karaca D, Çalış S, Yiğit G. Disleksi Özgül Öğrenme Güçlüğü: Belirtileri, Tanısı, Nedenleri, Tedavisi, Eğitimi. 3. Baskı, İstanbul: Psikonet Yayınları; 2019.
14. Ruban LM. Identification and Assessment of Gifted Students With Learning Disabilities. Theory Into Practice. 2005; 44(2):115-24.
15. Warren E. Dyslexia - Reversing Reversals 2: More Fun Activities that Build Sequencing, Visual Discrimination, & Tracking Abilities for Improved Processing, Reading & Math Skills). 1. Baskı, Putnam, New York: Erica Warren Publications; 2011.
16. Gadeyne E, Ghesquiere P, Onghena P. Psychosocial Functioning of Young Children with Learning Problems. Journal of Child Psychology and Psychiatry. 2004; 45(3):510-21.
17. Kayar O. Özgül Öğrenme Güçlüğü Eşliğinde Psiko-eğitsel Müdahaleler. In: Toros F, Güler Aksu G, editors. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ile İlgili Her Şey. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2020; p. 265-326.
18. Stultz SL. Computer-Assisted Mathematics Instruction for Students With Specific Learning Disability. Journal of Special Education Technology. 2017; 32(4):210-9.
19. Kormos J, Smith AM. Teaching languages to students with specific learning differences. Bristol: Multilingual Matters; 2012.
20. Westendorp M, Houwen S, Hartman E, Visscher C. Are gross motor skills and sports participation related in children with intellectual disabilities? Research in Developmental Disabilities. 2011; 32(3):1147-53.
21. Giuliani F, Jacquemettaz M. Animal-assisted therapy used for anxiety disorders in patients with learning disabilities: An observational study. European Journal of Integrative Medicine. 2017; 14:13-9.
22. Scott S, Thapar A, Stevenson JS, Taylor E, Pine D, Bishop DVM. Rutter's child and adolescent psychiatry. 6th ed. Hoboken, New Jersey: Wiley-Blackwell; 2015.
23. Hamid A, Ullah HMI, Faiz Z. Role of Shadow Teacher in the provision of Academic and Social Support for Children with Special Needs at Inclusive Schools. Journal of Inclusive Education. 2020; 4(1):129-44.
24. Scott Anthony Brown. Student perceptions of the efficacy of learning disability support services. Ann Arbor: University of California, Los Angeles; 2007.
25. Soykan Aysev A. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ve Özgül Öğrenme Güçlüğü. Vol. 4. Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yayınları; 2005.
26. Sati L, Vig D. Academic Anxiety and Self-Esteem of Learning Disabled Children. Indian Journal of Health and Well-being . 2017; 8(9):1024-6.
27. Balfanz R, Herzog L, Mac Iver DJ. Preventing Student Disengagement and Keeping

- Students on the Graduation Path in Urban Middle-Grades Schools: Early Identification and Effective Interventions. *Educational Psychologist*. 2007; 42(4):223–35.
28. Baird GL, Scott WD, Dearing E, Hamill SK. Cognitive Self-Regulation in Youth With and Without Learning Disabilities: Academic Self-Efficacy, Theories of Intelligence, Learning vs. Performance Goal Preferences, and Effort Attributions. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 2009; 28(7):881–908.
 29. Zeleke S. Differences in Self-Concept among Children with Mathematics Disabilities and their Average and High Achieving Peers. *International Journal of Disability, Development and Education*. 2004; 51(3):253–69.
 30. Mackenzie RJ. Çocuğunuza Sınır Koyma. Gün M (Çeviri Ed.) 1. Baskı, İstanbul: Yakamoz Yayıncılık; 2020.
 31. Cullinan D. Students with emotional and behavioral disorders: an introduction for teachers and other helping professionals. 2nd ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Merrill Prentice Hall; 2007.
 32. Flower A, McKenna JW, Bunuan RL, Muething CS, Vega R. Effects of the Good Behavior Game on Challenging Behaviors in School Settings. *Review of Educational Research*. 2014; 84(4):546–71.
 33. Heiman T, Olenik-Shemesh D. Social-Emotional Profile of Children with and without Learning Disabilities: The Relationships with Perceived Loneliness, Self-Efficacy and Well-Being. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020; 17(20):7358.
 34. Emerson E, Hatton C. Mental health of children and adolescents with intellectual disabilities in Britain. *British Journal of Psychiatry*. 2007; 191(6):493–9.
 35. Maughan B, Rowe R, Loeber R, Stouthamer-Loeber M. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 2003; 31(2):219–29.
 36. Thompson RA, Goodvin R. Social Support and Developmental Psychopathology. *Developmental Psychopathology*. 2016; 1–50.
 37. Pavri S, Monda-Amaya L. Social Support in Inclusive Schools: Student and Teacher Perspectives. *Exceptional Children*. 2001; 67(3):391–411.
 38. Narimani M, Porzoor P, Basharpour S. Comparison of interpersonal sensitivity and emotional balance in students with and without specific learning disorder. *Journal of Learning Disabilities*. 2015; 5(1):125–41.
 39. Operto FF, Pastorino GM, Stellato M, Morcaldi L, Vetri L, Carotenuto M, et al. Facial Emotion Recognition in Children and Adolescents with Specific Learning Disorder. *Brain Sciences*. 2020; 10(8):473.
 40. Cavioni, V., Grazzani, I., & Ornaghi, V. Social and emotional learning for children with Learning Disability: Implications for inclusion. *The International Journal of Emotional Education*. 2017; 9(2), 100–109.
 41. Johnson S, Cooper C, Cartwright S, Donald I, Taylor P, Millet C. The experience of work-related stress across occupations. *Journal of Managerial Psychology*. 2005; 20(2):178–87.
 42. Yang X, Ge C, Hu B, Chi T, Wang L. Relationship between quality of life and occupational stress among teachers. *Public Health*. 2009; 123(11):750–5.